

เมื่อไทยสู่เวทีโลก โทรมนาคมไทยต้องปรับตัวอย่างไร

1.0 บทนำ

ในช่วงหนึ่งถึงสองปีที่ผ่านมา แวดวงโทรมนาคมไทยได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากกับเรื่องการเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะเรื่องการทำข้อตกลงการค้าเสรี หรือที่คนทั่วไปจะรู้จักกันว่า เอฟทีเอ (FTA) ซึ่งอันที่จริง FTA นั้นเป็นเพียงหนึ่งในหลายๆ ความพยายามที่จะทำให้เกิดการค้าเสรี โดยนอกจาก FTA แล้ว ยังมีความตกลงอื่นๆ อีก เช่น ข้อตกลง GATS ที่ไทยได้ให้ไว้กับองค์การการค้าโลกหรือ WTO (World Trade Organization) หรือว่าจะเป็นข้อตกลงในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) เป็นต้น

สาเหตุที่เรื่องการเปิดเสรีทางการค้าได้รับความสนใจเป็นอย่างมากก็เพราะเป็นช่วงประจวบเหมาะกับการเปิดเสรีในประเทศไทยที่เพิ่งจะเริ่มได้ไม่นาน ผู้ให้บริการทั้งรายเก่าและรายใหม่กำลังอยู่ระหว่างการปรับตัวเข้าสู่สภาวะการแข่งขันภายใต้กฎระเบียบต่างๆ ของ กทช. ซึ่งก็ยังมีติดปัญหาในหลายๆ เรื่อง เช่น ความเท่าเทียมกันในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ผู้รับสัมปทานหรือร่วมกิจการ และผู้รับอนุญาตจาก กทช. ดังนั้นหากผลของ FTA หรือข้อตกลงใด ทำให้ผู้ให้บริการโทรมนาคมจากต่างประเทศสามารถเข้ามาให้บริการในประเทศไทยได้โดยเสรี ก็จะมีเพิ่มปัญหาในการแข่งขันและการกำกับดูแลผู้ให้บริการโทรมนาคมและจะทำให้สภาพการแข่งขันวุ่นวายมากขึ้น

อย่างไรก็ตามเรื่องการเปิดเสรีทางการค้านี้เห็นจะเป็นเรื่องที่เลี่ยงไม่ได้ดังนั้นเราจึงจะต้องเตรียมการเพื่อให้ผู้ให้บริการไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขันกับผู้ให้บริการจากต่างประเทศได้ และเพื่อให้ไทยได้ประโยชน์สูงสุดจากการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับต่างประเทศ ซึ่งการเตรียมความพร้อมนี้จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาค ฝ่าย ทั้งรัฐและเอกชนจึงสามารถประสบผลสำเร็จได้

2.0 การเปิดเสรีทางการค้าและที่มาของ FTA

ข้อผูกพันที่เกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยนั้น นับย้อนไปได้ถึงการเข้าร่วมกับ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) ของไทย ซึ่งเดิมข้อตกลง GATT เป็นข้อตกลงที่เน้นการเปิดเสรีการค้าสินค้า (Trade in Goods) ระหว่างประเทศสมาชิกจนกระทั่งถึงการประชุมในกรอบอุรุกวัย (ดูตารางที่ 1 เกี่ยวกับการประชุมรอบต่างๆ ของ GATT) ที่ขอบเขตของการประชุมถูกขยายออกไปจนครอบคลุมสินค้าและบริการเกือบทุกประเภท และจากประชุม GATT ในกรอบอุรุกวัย ประเทศสมาชิกได้มีมติให้จัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลเรื่องการค้าระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการขึ้นมา WTO จึงถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538

พร้อมกับการจัดตั้ง WTO ในจากประชุมรอบอุรุกวัย ข้อตกลงการค้าต่างๆ ที่สมาชิก GATT ได้ทำไว้ ก็ถูกเปลี่ยนสถานะมาเป็นข้อตกลงที่อยู่ภายใต้ WTO โดยแยกข้อตกลงออกเป็น 3 ฉบับ ฉบับแรกยังคงชื่อ GATT ไว้และกำหนดขอบเขตไว้ที่เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าสินค้า (Trade in Goods) ฉบับที่สองเรียกว่า GATS (General Agreement on Trade in Services) เป็นข้อตกลงเกี่ยวกับการค้าบริการในทุกด้าน (รวมทั้งบริการโทรมนาคมด้วย) และฉบับที่สามเรียกว่า TRIPS (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) เป็นข้อตกลงว่าด้วยเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะ

World Trade Organization หรือที่เรียกกันว่า WTO นั้น เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นตามมติของประเทศสมาชิก GATT ในการประชุมรอบอุรุกวัย จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2538 มีหน้าที่ ดูแลข้อตกลงของ WTO ทั้งหมด เป็นเวทีการเจรจา จัดการข้อพิพาททางการค้า ติดตามนโยบายการค้าของประเทศต่างๆ ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการอบรมแก่ประเทศกำลังพัฒนา และทำงานร่วมกับองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ

ประเทศไทยเป็นสมาชิกของ WTO ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2538

Year	Place/name	Subjects covered	Countries
1947	Geneva	Tariffs	23
1949	Annecy	Tariffs	13
1951	Torquay	Tariffs	38
1956	Geneva	Tariffs	26
1960-1961	Geneva Dillon Round	Tariffs	26
1964-1967	Geneva Kennedy Round	Tariffs and anti-dumping measures	62
1973-1979	Geneva Tokyo Round	Tariffs, non-tariff measures, "framework" agreements	102
1986-1994	Geneva Uruguay Round	Tariffs, non-tariff measures, rules, services, intellectual property, dispute settlement, textiles, agriculture, creation of WTO, etc	123

ตารางที่ 1 การประชุมรอบต่างๆของ GATT (ที่มา: WTO)

In a nutshell

The basic structure of the WTO agreements: how the six main areas fit together – the umbrella WTO Agreement, goods, services, intellectual property, disputes and trade policy reviews.

Umbrella	AGREEMENT ESTABLISHING WTO		
	Goods	Services	Intellectual property
Basic principles	GATT	GATS	TRIPS
Additional details	Other goods agreements and annexes	Services annexes	
Market access commitments	Countries' schedules of commitments	Countries' schedules of commitments (and MFN exemptions)	
Dispute settlement	DISPUTE SETTLEMENT		
Transparency	TRADE POLICY REVIEWS		

รูปที่ 1 แสดงโครงสร้างของข้อตกลง WTO (ที่มา: WTO)

ในข้อตกลง GATS ได้แบ่งรูปแบบของบริการออกเป็น 4 รูปแบบตามวิธีการให้บริการ ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งแต่ละประเทศสามารถให้ commitment ในแต่ละรูปแบบบริการต่างกันออกไปได้ เช่น ในบริการกลุ่ม Voice Telephone Service ไทยได้รับที่จะเปิดให้ต่างชาติเข้ามาให้บริการในไทยได้ตั้งแต่ปี 2549 โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นตามที่กฎหมายกำหนด (mode 3) แต่ยังไม่เปิดให้คนต่างชาติ (บุคคลธรรมดา) เข้ามาทำงานได้โดยเสรี (mode 4)

<p>คำศัพท์ WTO/FTA น่ารู้</p> <p>MFN (Most Favored Nation)</p> <p>เป็นหลักการหนึ่งที่ WTO นำมาใช้ MFN หมายถึงการปฏิบัติต่อกู้ค้าทุกรายอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยก เช่นภายใต้ GATS ถ้าประเทศหนึ่งจะอนุญาตให้มีการแข่งขันจากต่างประเทศในภาคบริการหนึ่งๆ ก็จะต้องเปิดโอกาสนี้ให้กับประเทศสมาชิกของ WTO ทุกประเทศ ไม่สามารถให้สิทธิพิเศษกับประเทศใดประเทศหนึ่งได้ ถ้าแล้วก็จะต้องให้ทุกประเทศสมาชิกอย่างเท่ากัน</p> <p>National Treatment หรือการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ</p> <p>หมายถึงการให้สิทธิ หน้าที่กับคนต่างชาติเสมือนหนึ่งคนในชาติตัวเอง เช่น ให้นักธุรกิจต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจในประเทศได้ เหมือนกับนักธุรกิจไทยทุกประการ โดยไม่มีข้อจำกัดอื่นๆ</p>

ตารางที่ 2 รูปแบบการค้าบริการแบ่งตามวิธีการให้บริการของ GATS (4 modes of supply)

Mode	Presence of supplier within the territory of the Member	Form of delivery	Examples
Mode 1: Cross border supply	NO	From abroad into the territory of the member	Telecommunications, online distance learning
Mode 2: Consumption abroad	NO	Delivery outside the territory of the member	Movement of consumer or property abroad (e.g. tourism, ship repair)
Mode 3: Commercial presence	YES	Through local establishment of legal entities	Corporations, joint ventures, representative offices, etc.
Mode 4: Presence of natural person	YES	Through physical presence of service supplier (as natural person)	Consultants, doctors, lawyers, etc.

แม้การเริ่มต้นของ WTO มีแนวโน้มว่าจะไปได้ดี แต่ในที่สุดก็เกิดปัญหาขึ้น หลังจากที่ประเทศสมาชิกพบว่า การบรรลุข้อตกลงร่วมกันแบบหลายฝ่าย (พหุภาคี) เป็นเรื่องยากขึ้นเรื่อยๆ ดังจะเห็นได้จากการเลื่อนประชุมรอบโดฮา (Doha Round) ออกไปอย่างไม่มีกำหนด ด้วยเหตุนี้ หลายๆ ประเทศจึงเห็นว่าการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA – Free Trade Agreement) แบบสองฝ่ายหรือภายในกลุ่มย่อยจะเป็นทางออกที่ดีกว่า และสามารถทำได้เร็วกว่าการเจรจาในกรอบของ WTO มาก

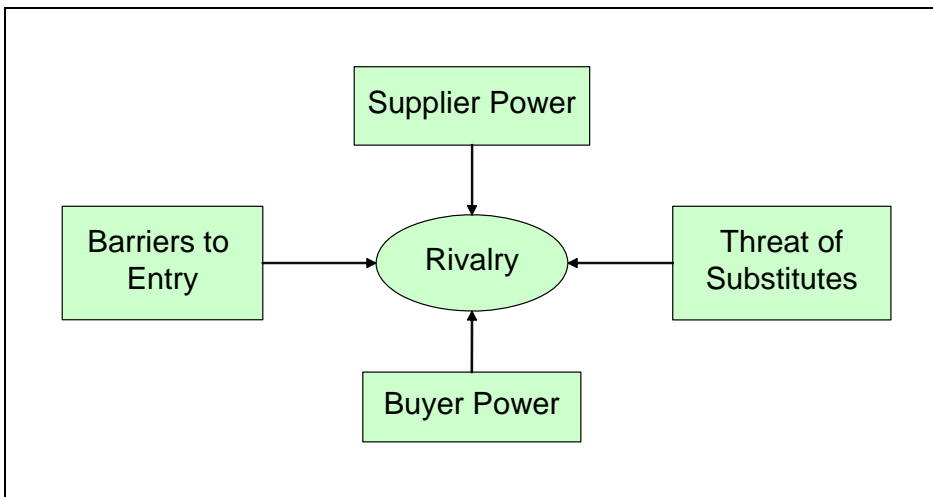
3.0 การเปิดเสรีการค้า สิ่งทีวิศวกรไทยต้องรับมือ

หากมองกันอย่างสุดซึ้ง เมื่อเกิดข้อตกลงการค้าเสรี เงินทุน การลงทุน สินค้า บริการต่างๆ จะเดินทางข้ามพรมแดนได้อย่างไม่มีเงื่อนไขใดๆ หรือถ้าจะมี ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น นอกจากนี้ยังจะเกิดการย้ายแรงงานโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการค้าและการลงทุนข้ามประเทศมากขึ้น เรื่องนี้จะเป็นภัยหรือโอกาสดังขึ้นอยู่กับว่าเราพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง จนสามารถจะคว้าโอกาสไว้ได้หรือไม่

3.1 ผลกระทบภาพรวมในด้านการลงทุน การเงิน

ในด้านการเงินการลงทุนนั้น แน่นอนว่า การลงทุนจะมุ่งไปสู่ที่ๆ เชื่อมต่อการผลิต หรือการให้บริการ ถ้าใน sector ใด ที่ผู้ลงทุนเห็นว่าประเทศไทยเหมาะสมกับการลงทุน ผลที่ตามมาก็คือ จะมีการลงทุนมากขึ้น จ้างงานมากขึ้น และเมื่อรวมกับตลาดต่างประเทศที่เปิดกว้างมากขึ้น การส่งออกก็จะมากขึ้น ขายสินค้าได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้า sector ใดผู้ลงทุนเห็นว่าที่อื่นเหมาะสมกว่า เชื่อมต่อการผลิตมากกว่า การลงทุนก็จะย้ายไปสู่ที่นั่น ส่งผลให้การจ้างงานลดลง สินค้าจากที่อื่นนำเข้ามาแข่งกับสินค้าไทย เป็นวงจรส่งผลเสียต่อผู้ผลิตสินค้าไทยอย่างต่อเนื่อง

โดยภาพรวมแล้วผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าสามารถนำมาแสดงให้เห็นได้ง่ายขึ้นโดยอาศัย Five Forces Model ของ Michael E. Porter ที่อธิบายสภาพการแข่งขันด้วย ปัจจัยทั้ง 5 ด้านดังแสดงในรูป

รูปที่ 2 Five Forces Model, Michael E. Porter

ซึ่งการเปิดเสรีการค้านั้นจะกระทบต่อปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (แต่ละ sector ของสินค้าหรือบริการจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันออกไป แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงผลกระทบที่เหมือนกันของทุก sector เท่านั้น)

1. ทำให้ barriers to entry อันเนื่องมาจากกฎหมายต่างๆ ลดลงหรือหายไป ซึ่งสิ่งนี้เป็นจุดประสงค์ของ FTA อยู่แล้ว
2. ทำให้ buyer power มากขึ้น เนื่องจากผู้ซื้อสามารถ sourcing ผลิตภัณฑ์หรือบริการได้จากหลายแหล่ง ทั้งในและนอกประเทศ การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐก็จะได้รับผลกระทบด้วย เพราะจะบังคับ local sourcing ไม่ได้ เว้นแต่สินค้าหรือบริการ

บางประเภทที่ได้ตกลงไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้น เช่น บริการสาธารณูปโภค การวางผังเมือง เป็นต้น (Chapter 13 Government Procurement, Singapore-US FTA)

3. Supplier Power เป็นสิ่งอยู่ตรงกันข้ามกับ buyer power เมื่อ buyer power มีมากขึ้น supplier power ก็ไม่สามารถถ่วงดุลไว้ได้
4. ปัจจัยด้าน Threat of Substitutes อาจจะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงจาก FTA ที่จะทำให้แรงผลักดันด้านนี้เปลี่ยนแปลง แต่การเพิ่มของจำนวนผู้เล่นในตลาดนับเป็นตัวกระตุ้นการสร้าง innovation อย่างดี ซึ่งจะทำให้เกิดสินค้า หรือบริการทดแทนใหม่ๆ มากขึ้น
5. Rivalry หรือการแข่งขันภายในตลาดนั้น จะมากขึ้นจากจำนวนผู้ผลิต หรือผู้ให้บริการที่มากขึ้น

ผลกระทบต่อการแข่งขันในตลาดนั้น แน่นอนว่าจะต้องกระทบไปถึงทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด ผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ซื้อ ผู้บริโภค หรือแม้กระทั่งภาครัฐ

3.2 ผลกระทบต่อแรงงาน และผู้ประกอบการวิชาชีพ

เมื่อเกิดการลงทุนข้ามประเทศ ที่ต้องตามมาคือการย้ายคน ไม่ว่าจะเพื่อดูแลเงินทุน บริหารการลงทุน หรือจะเป็น professional services เช่น บริการที่ปรึกษา เป็นต้น ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของการเจรจา FTA ดังในข้อตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ใน Chapter 8 Trade in Services Chapter 9 Investment และ Chapter 10 Movement of Natural Persons กล่าวโดยสรุปคือจะต้องอำนวยความสะดวกแก่บุคคลในการเดินทางเข้า-ออกประเทศกรณีมีจุดประสงค์ในการทำการค้าตามสมควร

อีกตัวอย่างหนึ่ง ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐกับสิงคโปร์จะมีเรื่องการสร้างมาตรฐานการให้บริการวิชาชีพด้วย เพื่อต้องการให้บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ ของทั้งสองประเทศมีคุณสมบัติทัดเทียมกัน ในกรณีนี้ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะสร้างมาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือใบประกาศอื่น ที่ยอมรับกันได้ทั้งสองฝ่าย โดยอิงจาก ความรู้ ประสบการณ์ การพัฒนาความรู้ความสามารถ ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น (กฎหมาย ข้อบังคับ ภาษา ภูมิศาสตร์) การคุ้มครองผู้บริโภค (เช่น อาจให้มีการประกันเพื่อคุ้มครองลูกค้า ข้อบังคับบังคับความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ) เป็นต้น

Singapore US FTA – Chapter 8 Annex 8C Professional Services

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL STANDARDS

1. The Parties shall encourage the relevant bodies in their respective territories to develop mutually acceptable standards and criteria for licensing and certification of professional service providers and to provide recommendations on mutual recognition to the Joint Committee

นอกจากนี้ในข้อตกลง (สหรัฐ-สิงคโปร์) ยังขอให้แต่ละฝ่ายกำหนดวิธีการออกใบอนุญาตชั่วคราวให้กับผู้ให้บริการวิชาชีพของอีกฝ่ายด้วย

ประเด็นนี้จะนับว่าเป็นผลดีก็ได้คือ วิศวกรไทยสามารถไปให้บริการในประเทศอื่นได้สะดวกมากขึ้น ใบอนุญาตของสภาวิศวกรจะเป็นที่ยอมรับกันมากยิ่งขึ้น (สภาวิศวกรคงต้องรับภาระหนักในเรื่องนี้ในการเจรจา หรือกับหน่วยงานควบคุมการอนุญาตวิศวกรในต่างประเทศ) ในทางกลับกัน ก็หมายถึงวิศวกรต่างประเทศก็สามารถเข้ามาทำงานในไทยได้มากขึ้น

ทั้งเรื่องการเงิน การลงทุน และการประกอบวิชาชีพ เห็นได้ว่าการเปิดเสรีการค้าและ FTA ได้เปิดช่องทางไว้ให้แล้ว เราสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นนี้ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับตัวเราแล้ว

ในส่วนต่อไปเราจะมาดูเรื่องผลกระทบต่อการใช้บริการโทรคมนาคมโดยเฉพาะกัน

4.0 FTA ไทย-สหรัฐ การเปิดเสรีโทรคมนาคมระหว่างประเทศ

ที่ผ่านมาไทยได้บรรลุข้อตกลง FTA กับประเทศอื่นไปแล้วหลายประเทศเช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และจีน เป็นต้น แต่ที่จะต้องกล่าวถึง FTA ไทย-สหรัฐ เพราะว่า FTA ไทย-สหรัฐนี้เป็น FTA ฉบับแรกที่รวมบริการโทรคมนาคมไว้ด้วย

อันที่จริงเรื่องการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐนั้น มีมานานแล้ว โดยมีสนธิสัญญาไมตรีไทย-สหรัฐที่ทำไว้เมื่อ พ.ศ. 2509 ในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร และประธานาธิบดีลินดอน บี จอห์นสัน (Lyndon B. Johnson) โดยเป็นการเปิดเสรีในทุกภาคสินค้าและบริการ ยกเว้นการสื่อสาร (โทรคมนาคม) ขนส่ง ธนาคาร การหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการซื้อ-ขายสินค้าเกษตรภายในประเทศ

สำหรับภาคบริการโทรคมนาคมแล้ว จัดเป็นภาคบริการที่จะได้รับผลกระทบจาก FTA ไทย-สหรัฐมาก ถึงแม้ว่าข้อผูกพันที่ไทยได้ให้ไว้กับ WTO จะมีเรื่องโทรคมนาคมอยู่แล้ว แต่ก็ยังเป็นเพียงบางบริการ เช่น Voice Telephone Service และ Domestic Leased Line Service ต่างกับใน FTA ที่จะครอบคลุมไปทุกบริการโทรคมนาคมโดยไม่มียกเว้น ดังนั้นในการเจรจาจะต้องพิจารณาในประเด็นต่างๆ อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน เพราะผลที่ตามมาจากการทำ FTA นั้นอาจมีมากถึงกับปรับเปลี่ยนสภาพการแข่งขันและการให้บริการในประเทศไป อย่างที่ออสเตรเลียที่รัฐบาลต้องลดสัดส่วนการถือหุ้นใน Telstra ลงก็เป็นเพราะ FTA ที่ทำกับสหรัฐมีบทเกี่ยวกับการถือหุ้นของภาครัฐโดยจะต้องลดสัดส่วนการถือหุ้นของรัฐบาลในรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการโทรคมนาคมลงจนเหลือ 0% ในที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการ โดยไม่มีการแทรกแซงจากรัฐบาล

4.1 ผลกระทบจาก FTA

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า FTA จะมีผลกระทบต่อการใช้บริการโทรคมนาคมของไทย ในที่นี้ขอกล่าวถึงผลกระทบทั้งหมด โดยแยกเป็นสองด้านด้วยกันคือด้านการแข่งขันและด้านการกำกับดูแล

ด้านการแข่งขัน เมื่อ FTA มีผลบังคับใช้

1. บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่จะเข้ามาแข่งขันกับบริษัทไทยได้อย่างเสรี
2. เปิดเสรีให้ทุกบริการเว้นแต่จะได้ระบุไว้อย่างชัดเจน
3. ไม่มี barrier สำหรับผู้ให้บริการแบบ service based (ไม่มีโครงข่าย) หากจะเข้ามาเพื่อให้บริการในประเทศไทย
4. service provider (ทุกบริการที่อยู่ใน service sector ที่อยู่ในข้อตกลง FTA) ต้องสามารถเข้าใช้โครงข่ายและบริการของผู้ให้บริการโทรคมนาคมได้ เช่นนี้จะทำให้ service provider สามารถให้บริการในประเทศไทยได้อย่างอิสระ จะมีหรือสำนักงานหรือสาขาในไทยหรือไม่ก็ได้

ส่วนด้านการกำกับดูแล FTA จะทำให้กฎหมายและกฎเกณฑ์การกำกับดูแลของทั้งสองฝ่ายจะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือต่างฝ่ายต่างปรับกฎหมายและกฎเกณฑ์การกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ใน FTA ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องระวัง เพราะหลักกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นไม่เหมือนกัน อีกทั้งสภาพแวดล้อมเดิมของการให้บริการก็แตกต่างกัน การจะกำหนดวิธีการกำกับดูแลให้เหมือนกันนั้น โดยที่ไม่มีกระบวนการปรับสภาพการแข่งขันและการให้บริการให้ใกล้เคียงกันก่อน ย่อมจะนำปัญหาอย่างแน่นอน และคงต้องยอมรับว่าไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับผลกระทบจากการใช้ FTA อันเนื่องมาจาก

1. ยังไม่มีกฎเกณฑ์การกำกับดูแลในบางเรื่องอย่างครบถ้วน เช่น เรื่องสิทธิแห่งทาง และการแข่งขัน กทช. เองก็พยายามเร่งออกกฎเกณฑ์ต่างๆ ออกมา แต่เรื่องยังไม่จบแค่การออกกฎเกณฑ์ ต้องดูถึงว่าผู้ให้บริการทุกรายมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามอย่างประสพผล
2. หลายๆ เรื่องที่บังคับอยู่ใน FTA ยังไม่ถูกนำมาใช้ในไทยอย่างเต็มที่ เช่น interconnection และ resale
3. ผู้ให้บริการไทยมีทั้ง ผู้รับอนุญาตจาก กทช. ตาม พ.ร.บ. การประกอบกิจการโทรคมนาคม และผู้ให้บริการที่เป็นผู้ร่วมการงานกับ ทีโอที และ กสท. โทรคมนาคม ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้อยู่ภายใต้กฎ กติกาที่ต่างกัน (สิทธิ และหน้าที่) ซึ่งก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และประกาศของ กทช. ทำได้ลำบาก

4.2 สิ่งที่เราคิดว่าต่างชาติจะต้องการจากไทย เมื่อใช้ FTA

คาดว่าอย่างแรกที่ทางสหรัฐหรือประเทศอื่นที่อยากทำ FTA ในสาขาบริการโทรคมนาคมกับไทยคือ ให้ผู้ให้บริการต่างชาติสามารถเข้ามาให้บริการในประเทศได้โดยไม่ต้องสร้างโครงข่าย โดยจะเช่าใช้โครงข่ายจากผู้ให้บริการในประเทศ และตัวเองก็จะเน้นไปที่การให้บริการ VAS หรือ VPN ซึ่งจะทำได้เข้ามาแข่งขันให้บริการ กับผู้ให้บริการที่มีอยู่เดิมได้รวดเร็ว

นอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านต่างๆ สามารถใช้โครงข่ายโทรคมนาคมของผู้ให้บริการไทยเพื่อสามารถนำบริการของตนเข้ามาให้บริการกับลูกค้าในไทยได้ โดยมีหรือไม่มี presence ในไทย (ถ้าไม่มี presence ในไทยก็จะเข้าลักษณะ cross border supply และ consumption abroad)

4.3 ข้อเสนอแนะ

ด้านการเจรจา การเปิดเสรีโทรคมนาคมตามข้อบท FTA นั้นยังเกี่ยวข้องกับบทอื่นๆ ของ FTA เช่น

- Market Access
- E-commerce
- IPR (Intellectual Property Rights)
- Competition
- Government Procurement

ดังนั้น กทช. และ/หรือ หน่วยงานรัฐอื่น ที่ทำหน้าที่เจรจาควรเชิญเอกชนผู้มีส่วนได้เสียเพื่อให้ความคิดเห็นในหัวข้อดังกล่าวด้วย เพื่อช่วยกันพิจารณาว่า ข้อเสนอแต่ละเรื่องจะกระทบอย่างไร แค่นั้น ให้ครบทุกด้านทุกประเด็น พยายามไม่ให้มีเรื่องใดที่ถูกมองข้ามไป และขอให้ยกเว้นการให้ national treatment แก่ผู้ประกอบการต่างชาติในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบริษัทที่ให้บริการโทรคมนาคมเกินกว่าครึ่งหนึ่งสำหรับใบอนุญาตประเภทที่สองและสาม จนกว่าที่ผู้ประกอบการไทยจะแข็งแกร่งพอที่จะแข่งขันในตลาดเสรีได้

ด้านการกำกับดูแล

กทช. ต้องรับรองสิทธิให้ผู้ประกอบการโทรคมนาคมทุกราย ซึ่งรวมทั้งผู้รับอนุญาต สัมปทาน และสัญญาของไทย เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ กทช. และข้อบทได้โดยชัดเจน และไม่เสียเปรียบต่อผู้ประกอบการสหรัฐ

ใน FTA ยังได้กำหนดกรอบของการกำกับดูแลไว้แทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น

- Competitive safeguard
- หน้าที่ของ major supplier
- Unbundling of network elements
- VAS
- การเชื่อมต่อโครงข่าย/สิทธิแห่งทาง

กทช. ควรจะต้องกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์เรื่องเหล่านี้ให้ชัดเจน พร้อมทั้งช่วยให้ผู้ให้บริการไทยให้สามารถแข่งขันกับผู้ให้บริการต่างชาติได้

อีกประเด็นหนึ่งคือ ข้อกำหนดรวมถึงนิยามต่างๆ ใน FTA ส่วนใหญ่ก็เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของสหรัฐ ในเรื่องนี้ทาง กทช. เองก็ควรที่จะกำหนดนิยามต่างๆ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย เช่น major supplier หากใช้นิยามตามของสหรัฐ คิดว่าจะเป็นการจำกัดความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการไทย ตัวเลือกที่เหมาะสมกว่าน่าจะเป็นวิธีการ SMP ตามรูปแบบของ EU ซึ่งจะตัดลินจากปัจจัยต่างๆ หลายปัจจัยแทนที่จะดูเพียง การครอบครอง essential facility เพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะต่อผู้ให้บริการไทย

ผู้ให้บริการไทยทุกรายต้องร่วมมือแก้ไขปัญหาระหว่างกันที่มีอยู่ ต้องยอมรับว่าสภาพที่ต่างกันของผู้รับอนุญาตจาก กทช. และผู้ร่วมการงานนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ของ กทช. เป็นไปอย่างยากลำบาก และเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องแก้

ผู้ให้บริการแต่ละรายเองก็ต้องเร่งปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่ต่อไปนี้การแข่งขันจะไม่ใช่อารแข่งขันกับผู้ให้บริการในประเทศเท่านั้น แต่จะมีผู้ให้บริการหน้าใหม่จากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันด้วย ทางหนึ่งที่ได้คือ นำเสนอบริการรูปแบบใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เน้นบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูง แทนที่จะให้แต่บริการโครงข่ายเพียงอย่างเดียว และพัฒนาปรับปรุงการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

5.0 บทสรุป

การเปิดเสรีการค้าได้ก่อผลกระทบในวงกว้าง ทั้งในด้านการการเงิน การลงทุน การผลิต การให้บริการต่างๆ ซึ่งรวมถึงการให้บริการของผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ หนายความ วิศวกร ด้วย สิ่งที่มีการเปิดเสรีการค้ามอบให้ นั่นคือช่องทางที่สามารถเปลี่ยนมาเป็นโอกาสได้ แต่ถ้าหากเรายังไม่พร้อมที่จะคว้าโอกาสนี้มา ก็เป็นไปได้ที่โอกาสนี้จะกลายเป็นภัยย้อนมาหาตัวเราเอง

ส่วนเรื่องการเปิดเสรีโทรคมนาคมให้ต่างชาติผ่านทาง FTA หรือข้อตกลงทางการค้าอื่นๆ นั้น คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งที่เราทำได้คือ จะต้องเตรียมพร้อมเพื่อรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แต่อย่างแรกคือจะต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้ให้บริการไทย

เสียก่อนที่จะปล่อยให้ต่างชาติเข้ามาแข่งขันได้โดยเสรี ยังมีปัญหาที่กำลังรอรับการแก้ไขทั้งโดย กทช. เอง ผู้ให้บริการ และหน่วยงานรัฐอื่น ถึงเวลาแล้วที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อให้ประเทศได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากการทำ FTA และการเปิดเสรีการค้า

Resources:

1. องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) <http://www.wto.org>
2. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ <http://www.dtn.go.th> <http://www.thaifta.com>
3. Thailand-US Business Council <http://www.tusbc.org>
4. Free Trade Agreement ระหว่าง US กับประเทศต่างๆ – Office of the United States Trade Representative <http://www.ustr.gov>
5. Porter E., Michael, “Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors”
6. Thailand-Australia Free Trade Agreement – Department of Foreign Affairs and Trade, Australian Government <http://www.dfat.gov.au/trade/negotiations/aust-thai/>

ประวัติผู้เขียน

วรศิลป์ กิจเซวงกุล

การศึกษา: วศ.บ. วิศวกรรมไฟฟ้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2540, MS in Electrical Engineering, Michigan State University ในปี พ.ศ. 2542

ประสบการณ์การทำงาน: ปัจจุบัน วิศวกร ส่วนกลยุทธ์ธุรกิจโทรคมนาคม บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) vorasilpk@ttt.co.th

ความเห็นต่างๆที่นำเสนอในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนเอง ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ บริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน)